

თეგბიზ სეხნეაშვილი

სიყვანულძის ძღუა

ბათუმი
2010

დაკარგული აღმასი

(ლიბრეტო სამ მოქმედებად, ათ სურათად)

თენგიზ ცაცხლაშვილი

მოქმედნი პირნი

დავით აღმაშენებელი
ელენე დედოფალი
მარიამ დედოფალი

გურანდუხტი
გიორგი ჭყონდიდელი

ლიპარიტი
კატაი
დედისიმედი (სულო)
რატი
ნიანია ბაკურიანი

გრიგოლ ბაკურიანი
კათალიკოსი
მემატეანე
ეზოს მოძღვარი
ბერი მონაზონი
ერისთავები, რაინდები და სხვანი.

საქართველოს მეფე
მეფე დავითის დედა
მეფე დავითის მამიდა,
ბიზანტიის დედოფალი
მეფე დავითის ცოლი
ვაზირთა უპირველესი,
მწიგნობართუხუცესი მეფე
დავითის გამზრდელი
ერისთავთ-ერისთავი
ლიპარიტის ცოლი
ასული ლიპარიტისა
ვაჟი ლიპარიტისა
ერისთავი, მეფე დავითის
სიყრმის მეგობარი
ბიზანტიის სარდალი

არსენ იყალთოელი

პირველი მოქმედება

სურათი I

(ქუთაისი. მეფის სასახლე. მეფე დავითის მამიდას – ბიზანტიის დედოფალს, მარიამს აქვს წვეულება, სადაც განზრახული აქვს დანიშნოს მეფე დავითის ბავშვობის მეგობარი, მასზედ უზომოდ შეყვარებული – დედისიმედი, ამგვარად მეფეს დააშოროს მისი ცოლი – რუსუდანი, რომელიც დავითს ძალდატანებით შერთეს მშობლებმა, სრულიად ყმაწვილს მეფობამდე.

დედისიმედი ერისთავთ-ერისთავის – ლიპარიტის ასულია. ლიპარიტი მტრულად არის განწყობილი მეფისადმი და სურს პირველობა. მარიამმა იცის რა ყოველივე ეს, სურს ისარგებლოს დავითისა და დედისიმედის ურთიერთობით – შეართოს ისინი, რათა გაძლიერდეს მეფის ტახტი).

ლიპარიტ ერისთავი – (დგება და წარმოთქვამს სადღევრძელოს) – ჩვენო ძვირფაცო სტუმრებო, მაქვს პატივი, რომ წარმოვთქვა სადღევრძელო, აქ ყველანი შევიკრიბეთ მარიამ დედოფლის ჩამოსვლის გამო. ეგ სუფრა ღმერთმა გაამაოთ.

მარიამ დედოფალი – (ზის სუფრასთან ქალებთან ერთად) – გმადლობთ,

ლიპარიტ ერისთავი – ბიზანტიის დედოფალო, ულამაზესო მარიამ, თქვენი მზრუნველი ხელი საქართველოს არ აკლდა, არ აკლია დღესაც, ობოლ-ქვრივთა გამკითხავო, იყავ დღევრძეელი და ბედნიერი და ასეთი მშვენიერი.

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

ერისთავები – (მამაკაცთა სუფრიდანდგებიან სასმისებით ხელში) – იყავით დღეგრძელი და ბედნიერი და ასეთი მშვენიერი, საქართველოს არ აკლია თქვენი მზრუნველი ხელი.

მარიამ დედოფალი – (დამჯდარი მიმართავს) – მადლობელი ვარ მე თწვენი, ჩემო ძვირფასო, გამხიარულდით გეთაყვა, უხერხულად ნუ გრძნობთ თავს. გთხოვთ მიირთვათ რამე და მეფეც გვეახლება მალე. ამ მიწისძვრამდაუკარგა მოსვენება, დღე და ღამე ხალხთან არის, პატრონობს და ეხმარება (ისმის ძელის ხმა, ამცნეს მეფის მოსვლა). – აი მეფეც მობრძანდება.

ეზოს მოძღვარი – (შემოდის და ამცნობს) – მაქვს პატივი მოგახსენოთ, გვეახლა ფხაზთა, ქართველთა, რანთა, კახთა და სომეხთა მეფე დავითი! (ყველა ფეხზე დგება).

მეფე დავითი – (შემოდის მხლებლებლებთან ერთად, მივა მარიამთან, ეამბორება შუბლზე, შემდეგ სტუმრებს მიმართავს) – გთხოვთ მომიტევეთ, ჩემგან სათანადო ყურადღება რომ არ გერგოთ, თქვენთან მინდოდა მე ყოფნა, სამწუხაროდ საქმეებმა შემაყოვნა. (ყველანი სხდებიან).

ბიზანტიის სარდალი – (მეფეს მიმართავს) – მეფეც ბატონო, ბიზანტიის კეისარი გილოცავთ მეფობას და გისურვებთ კარგად ყოფნას, ცუდ დროს გერგოთ თქვენ მეფობა, კეისარი იმედოვნებს – სიძნელეებს გადალახავთ, ის გთავაზობთ თანადგომას და გისურვებთ ღეგრძელობას. (მივა მეფესთან, ეთაყვანება და გადასცემს კეისრისაგან მოწერილ

ეტრატს).

მეფე დავითი – (დგება, ეტრატს გვერდზე მდგომ რისთავს გადასცემს და სარდალს მიმართავს) – ბიზანტიის დიდო სარდალო, კეისარს გადაეცით ჩემგან უღრმესი მადლობა, მწუხრის ჟამს დიდი ნუგეშია ჩემი ხალხისთვის მისი თანადგომა. (მეფე და სარდალი სხდებიან და იწყებენ სუფრასთან საუბარს).

მარიამ დედოფალი – (მარიამის ნიშანზე მოახლეს შემოაქვს ნაჭრით გადაფარებული პატარა ყუთი, რომელსაც მარიამს მიართმევს, მარიამი ყუთს წინ დაიდგამს, გახსნის მას და ამოიღებს იქიდან აღმასების ასხმას და გვერდზე მჯდომ დედისიმედს მიმართავს) – ედისიმედო, მიიღე ჩემგან სახსოვრად ეს აღმასების ასხმა, ამიერიდან მანდამშვენოს შენი სახე ღამაზი, დაე უძვირფასესი ამშვენებდეს უღამაზესს! (და დედისიმედს ყელზე ჩამოკიდებს აღმასების ასხმას).

ლიპარიტი – (ყოველივეს ხედავს, მან წინასწარ იცოდა მარიამისაგან მისი განზრახვა, ის მამაკაცების უფრას გამოეყოფა და მის შვილ – რატისთან ერთად მარიამთან მივლენ. ის ეთაყვანება მარიამს ხელზე, შემდეგ კი რატი) – ყოვლისშემძლე მარიამ, საჩუქრისათვის მადლობა მომიხსენებია, ჩემი ოჯახი თქვენით მადლიერია, თქვენი წყალობით მეფე ჩვენი სიძე უნდა გახდეს, ამით დიდი პატივი დამდეთ, ჩვენი ოჯახის მოამაგე, თქვენი ძვირფასი სტუმრებით გთხოვთ ჩემს მამულში ჩამობრძანდეთ.

მარიამ დედოფალი – ერისთავთ-ერისთავო, ჩემო ძვირფასო ლიპარიტი, მალე ნიშნობა იქნება, დავითი რუსუდანს

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

გაეყრება, რუსუდანი მეცოდება, ამის გამო გაქირდება
მელოდება, მაგრამ რაღა გაეწყოება, დავითს
დედოფალი არ უყვარს, რა ხანია იტანჯება, ახლა
უნდა მაპატიო, სტუმრები მელოდება. უნდა მივაქციო
ყურადღება.

ლიპარიტი – (თავის ადგილსკენ მიმავალი ეჩერდება და
რატის **მიმართავს**) – წესისამებრ ნიშნობა
მშობლებთან იქნება და ჩანაფიქრიც აგვისრულდება,
მეფეს შევიპყრობთ და ტახტს დავიპყრობთ! მიზანი
მამა-პაპათა ოცნებად აღარ დარჩება, ტახტი შვილო
შენი იქნება!

რატი – მისი მოკვლის ნება როდის მომეცემა, მეფის ჩამოგდება
როდის მეღირსება!

ლიპარიტი – შვილო დაწყნარდი, ტახტი შენი იქნება!

რატი – როდის მეღირსება!

ლიპარიტი – ახლა გმართებს მოთმინება!

რატი – ოცნება ჩემი როდის ახდება?!

ლიპარიტი – დაწყნარდი, კმარა, ეჭვი არ აიღონ, სუფრასთან
მივიდეთ ჩქარა!

წზოს მოძღვარი – (ისმის ძელის ხმა, შემოდის და
აუწყებს) – ძელსა ჰკრესა მწუხრისასა. (ყველანი
ნელ-ნელა დგება და მიემართება
გასასვლელისკენ)

მეფე დავითი – (მეფე გვერდით გაიხმობს ვაზირთა პირველესს
– გიორგი **ჭყონდიდელს**) – ჩემო გიორგი, რაც
სარდალმა სუფრასთან გვიამბო ყივჩაღებზე, სწრაფ
ცხენებზე რას იტყობი? – კარგი მეომრები ჩანან,

სიყვარულის ძალა

გავაგზავნოთ ხალხი მათთან, მოვიწვიოთ, დავასახლოთ და ცხენებიც შევიძინოთ, ამით სპა გავაძლიეროთ.

გიორგი ჭყონდიდელი – ჩემო მეფე, მეც ეგ მინდოდა მეთქვა, დიდი საქმე გაკეთდება, გავაგზავნოთ მათთან ხალხი, გამოვიყენოთ ყივჩაღნი!

მარიამ დედოფალი – (მეფე დავითს გასვლისას აჩერებს)
– ჩემო დავით, დაიცადე, მე სათქმელი მაქვს შენდამი, მე თქვენს გამო ვიტანჯები, დედისიმედი მელოდება ბაღში, წადი ანუგეშე ის საწყალი ქალი.

ფარდა

სურათი II

(მეფის სასახლის ბაღი. დედისიმედი მარტოა)

დედისიმედი – მარიამმა მისახსოვრა აღმასების ასხმა, მგონი ცოლად მე უნდივარ მეფე დავითს. მართლა თუ უყვარვარ იცი რად გატეხა, ცოლი მან რად მოიყვანა, ტკივილი რად მომაყენა. დავითს რომ რუსუდანი ჰყავს, ამას რაღა ეშველება, ოჯახი თუ დაინგრევა დიდი ცოდვა დამედება, ეს ცდუნება რომ დავძლიო ღმერთო მომეც ამის ძალა, დავითს უნდა გავცვალო, აქედან წავიდე ჩქარა.

მეფე დავითი – (მიიჭრება დედისიმედთან, წელზე ხელს მოხვევს და მიიზიდავს, ქალი შეკრთება და

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

მისგან თავს ძლივს თავისუფლებს) – როგორც იქნა დავრჩით ერთად, მარიამმა გამომგზავნა შენთან.

დედისიმედი – არა, შენ ცოლი გყავს უფლის ნებით. ჩვენ არა გვაქვს სათქმელი მეტი. აღარ მოსწონთ სტუმრობა აქ ჩემი, დამდალა უცხოთა მზერამ სახლში.

მეფე დავითი – შენ აღარა ხარ სტუმარი ჩემი.

დედისიმედი – რატომ გატეხე შენ ჩვენი ფიცი!

მეფე დავითი – შენ ჩემი სიმართლე არ იცი!

დედისიმედი – საქართველოს ჰყავს დედოფალი, რას იტყვის ხალხი.

მეფე დავითი – ძალითა შემრთეს მე ღუსუდანი, მშობლებს უნდოდა შტამომავალი!

დედისიმედი – (დავითი ისევ ცდილობს მიიზიდოს მისკენ, ქალი გაუძალიანდება და ამ დროს წყდება აღმასების ასხმა) – სიტყვები კმარა!

მეფე დავითი – მე ის არ მიყვარს, მე შენ მიყვარხარ!

დედისიმედი – გამიშვი, აღმასის ასხმა გამიწყდა.

მეფე დავითი – ნუთუ შენ ჩემთან ყოფნა არ გინდა!

დედისიმედი – მე შენ მიყვარხარ!

მეფე დავითი – არ ვიცი სულს მე როდის გნახავ, ნუ წახვალ.

დედისიმედი – შეგვამჩნევს ჩვენ თვალი უცხო, წავალ.

მეფე დავითი – ნუ წახვალ სულს, ნუ წახვალ!

დედისიმედი – აქედან უნდა წავიდე ჩქარა!

მეფე დავითი – ნუ წახვალ! (დედისიმედი გარბის). მე შენ მიყვარხარ! დედისიმედი როგორ დავტანჯე, ჩემი

სიმართლის როგორ არ სჯერა, რუსუდანი რომ ცოლად შევირთე მაშინ დაუშვი დიდი შეცდომა. – ღმერთმა დალოცოს მამიდაჩემი, ღმერთმა, რომ სანუკვარ სიყვარულთან შემახვედრა. მე ვიტანჯები, დედისიმედს კი რატომ არ სჯერა, ის ერთადერთი მე ისევ მიყვარს! დედისიმედი ჩემი დახდება, ჩემი ოცნება მალე ახდება!

ფარდა.

სურათი III

(მეფის სასახლე. ელენე დედოფლის ოთახი)

ელენე დედოფალი – (მარტოა ოთახში) – მარიამმა მაინც მისი ჩანაფიქრი აღასრულა, წუხელ დედისიმედს აღმასების ასხმა უსახსოვრა, ეს ამბავი რომ გაიგო რუსუდანმა, გადაწყვიტა მონასტერში აღსაკვეცად წასვლა. დავითის არ არის, დამიბარა – უფლისწული ჩამაბარა, მარიამმა ამირია მე ოჯახი, შვილი უნდა გავაფრთხილო, რომ მოღალატეა ლიპარიტის გვარი. დედისიმედი ნახეს გუშინ ბაღში, მას ეალერსებოდა უცნობი თოროსანი.

მეფე დავითი – (შემოდის ოთახში) – რად მიხმე ასე გვიან ბატონო დედა, რამე ხომ არ მოხდა ნეტავ?

ელენე დედოფალი – (სასოწარკვეთილი მიმართავს) – სასახლეში ჭორაობენ, მეფეს ჰყავსო სიძვის ქალი, რუსუდანმა რომ გაიგო ეს ამბავი, უმაღლ გადაწყვიტა მონაზენად აღკვეცა და მონასტერში წასვლა,

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

უფლისწული ჩამაბარა, რუსუდანმა დამიმოწმა, ამ საქმეში არ მიგიძღვის ბრალი, მარიამმა ამირია მე ოჯახი!

მეფე დავითი – (განცვიფრებულია) – ვინ არისო სიძვის ქალი? ვის გულისხმობენ ნეტავი?

ელენე დედოფალი – (გამომწვევად უპასუხებს) – ლიპარიტ ერისთავის ასულს, ის გვარი მტერია ჩვენი, გადახედე წარსულს!

მეფე დავითი – (აუღელვებლად მიმართავს) – მაპატიე ჩემო დედა, აგისხნათ – ის ქალი საცოლუა ჩემი, ნიშნობა ჯერ არ მომხდარა, მხოლოდ აღმასების ასხმა უსახსოვრა მარიამმა.

ელენე დედოფალი – (აღელვებული მიმართავს) – ის მტერია ჩვენი, კმარა, სადამო ხანს ნახეს ბაღში, შენი საცოლუ ქალი უცნობ თოროსანთან ერთად. (კარადიდან ამოიღებს აღმასის ქვას და დავითს გადასცემს და განაგრძობს) – ეს აღმასი ხომ იცანი, ალერსის დროს დაეკარგა იმ ქალს, ბერმა ნახა, მომიტანა, ახლა კი გთხოვ ოჯახიდან გააძევო ერისთავის ქალი, ჩქარა!

მეფე დავითი – (მშვიდათ მიმართავს) – ის უცნობი თოროსანი მე ვიყავი, მე გავწყვიტე აღმასების ასხმა.

ელენე დედოფალი – (მოულოდნელობისაგან შეცბება და იქვე სელზე დაეშვება) – ეს რა მესმის ჩემო შვილო, მაპატიე ჩემო დავით, დედის გული მე ცუდს მიგრძნობს, გაფრთხილდი შვილო, მოღალატეა ის გვარი (მეფე გადის).

სიყვარულის ძალა

გიორგი ჭყონდიდელი – (შემოდის ოთახში) – მაპატიე დედოფალო, მითხრეს მეფე თქვენთან არის, მისთვის გადაუდებელი სასწრაფო მე მაქვს ამბავი.

ელენე დედოფალი – შემოდი ჭყონდიდელი, შენთან მეც მაქვს საუბარი. დავითი ჩემთან იყო, მამცნო ცუდი ამბავი, ლიპარიტის ყვარებია ქალი, ცოლად ნდომებია, დავითი შენ დაგიჯერებს, შვილი ჩემი შენი აღზრდილი არის, დავითს შტააგონე არ დადუპოს მისი თავი! ხომ იცი, რომ მოღალატეა მათი გვარი!

გიორგი ჭყონდიდელი – დედოფალო მაპატიე, მე ვიცოდი ეს ამბავი, ზღიერ უყვარს მას ის ქალი. გამოსავალი ერთია, უნდა შევერთოდ ყივჩაღთა მთავრის ქალი.

ელენე დედოფალი – (გაოგნებული შეჰყვირებს) – როგორ, დავითს შევერთოდ ყივჩაღი ქალი!

გიორგი ჭყონდიდელი – გადმოცემით ვიცი, ურიგო არ ყოფილა, ლამაზია ძლიერ ის ქალი, მეტად ნასწაველი, ზრდილი და გულთბილი არის, არ უნდა უჩანდეს ამ ქორწინებას ცუდი პირი. მომიტევე დედოფალო სხვა გზა არ არის, მტერი კარზეა მომდგარი – მეფემ უნდა გააკეთოს ბრძნული არჩევანი.

ფარდა

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

მეორე მოქმედება

სურათი IV

(ნაჭარმაგევი მეფის სასახლე. ლიპარიტ ერისთავთ – ერისთავისათვის ოჯახი იმყოფება სტუმრად მეფესთან რატიის გარეშე. ოთახში ტახტზე გადაფენილ საქორწილო კაბას დასცქერის გახარებული კატაი).

კატაი – რა ბედნიერი დედა ვარ, ჩემი გოგონა თხოვდება. ოცნება უსრულდება, დავითის ცოლი გახდება. ეს კაბა გააღამაზებს ჩემს გოგოს, დედოფლად აქცევს, ვიხილავ ჩემს დედისიმედს გახარებულს და ბედნიერს. – ახლა კი რატი მადარდებს, ნეტავ სად არი აქამდე, ფიქრი მტანჯავს და მაწუხებს, დმერთო მაშორე ცუდ აზრებს, ეტავ სად არი აქამდე.

დედისიმედი – (შემოდის ოთახში დედისიმედი, აინახავს საქორწილო კაბას და გახარებული დედას მიმართავს) – მოიტანეს ჩემი კაბა?

კატაი – როგორ მოგწონს შენი საქორწილო კაბა, აბა ნახე და მოირგე.

დედისიმედი – კარგი ბატონო. (აიღებს კაბას და მიდის, მაგრამ მისულს ლიპარიტი შეეჩეხება და დედისიმედი განზე გადგება)

ლიპარიტი – (შემოსული ლიპარიტი ოთახში მუხარადს და ხმალს იღებს და ტანზე ისხამს და კატაის აღელვებული მიმართავს) – დილით ბარათი მივიღე რატიისაგან, საჩქაროდ გვიხმობს მასთან, ჩვენმა მოკავშირემ ჯარი გამოგზავნა მეფეს შევებრ-

ძოლოთ და ტახტი ხელთ ვიგდოთ უნდა!

კატაი – (გაოგნებული ლიპარიტს სეჰყვირებს) –
ლიპარიტ რას ამბობ, მეფე სასიძოა ჩვენი.

დედისიმედი – დამინგრიეს ოცნებები.

ლიპარიტი – დათვლილია მეფის დღენი.

დედისიმედი – დავითს ვერ დავენახევი, ახლა რა ვქნა.

კატაი – შეაჩერე რატი, ჩქარა, ლიპარიტ ნუ იზამ დაღატს.

ლიპარიტი – ეს გომბიო მირჩენია, ურჯულოს მივცე ხასად!

კატაი – არ წამოვალ, არა!

დედისიმედი – მე უნდა გადავიკარგო აქედან ჩქარა.

ლიპარიტი – შვილთან შენ თუ არ წამოხვალ, მაშ მე წავალ!
(აპირებს ოთახიდან გასვლას, მას კატაი
გადაეღობება, მაგრამ ის ხელს ჰკრავს და გზიდან
ჩამოიცილებს, კატაი ეცემა იატაკზე, ლიპარიტი
გადის).

დედისიმედი – რად გამწირა ასე ბედმა, – უნდა გადავიკარგო
აქედან!

კატაი – ნუ დამტოვებ მარტო შვილო, არ წახვიდე არა . . .

დედისიმედი – უნდა წავიდე აქედან ჩქარა. (იატაკზე კაბას
აგდებს და გარბის)

კატაი – არ დამტოვო, არა შვილო, არა! რა ვქნა, დავითი არ
გვაპატიებს დაღატს. არა, არ მგონია, რომ რატის
დატოვებს ცოცხალს, აწი მას ვერ ვნახავ ცოცხალს.
(ძლივს წამოდგება, მაგიდას დაეყრდნობა და
მოთქვამს) – ის რაც ახლა გავიგე, არ მჯერა, მე
ვერ ვხვდები რად გამწირა ღმერთმა, ბედმა, აღარ
ვიცი რა ვიღონო, რა ვქნა, არ მგონია, რომ შვილს

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

ცოცხალს ვნახავ, რა ვქნა. რა ვიღონო, გამიმწარა ქმარმა დღენი, შეიღს არგუნა მწარე ხვედრი, ერთად ერთი ვაჟი ჩემი, გახდა საქართველოს მტერი, დედისიმედს დაუნგრიეს ბედი, დალატს აღარ გვაპატიებს, ღმერთი. – აღარ ვიცი რა ვიღონო, რა ვქნა. არ მგონია, რომ შეიღს ცოცხალს ვნახავ, რა ვქნა, რა ვიღონო რა ვქნა, მე ვერ ვხვდები რად გამწირა ბედმა, რად მარგუნა მწარე ხვედრი ღმერთმა, რად გამწირა ღმერთმა.

ფარდა

სურათი V

(მეფის სასახლე. დარბაზიერთა საბჭო)

მემატიანე – (დგება, ოდნავ წინ გადის და მეფეს მოახსენებს) – მეფევე პატრონო, სელჯუკნი გაერთიანდნენ, ახლოს არიან საზღვრებთან, დიდი ძალებით ბრძოლას აპირებენ ჩვენთან.

ჭყონდიდელი – (წამოდგება და ახლა ის მოახსენებს მეფეს) – ჩვენო პატრონო, ყივჩაღთა მთავარი პასუხს მოელის თქვენთაგან, დამოყვრების გარეშე ლაშქარს არ იძლევა.

ეპისკოპოსი – (წამოიჭრება და აღელვებული მათ მიმართავს) გონს – მოდით ხალხნო, გონს, ტახტი წაგვებოიღწება, ამას ეკლესია წინ აღუდგება.

ჭყონდიდელი – (ფეხზე დგება და მიმართავს) –

სარწმუნოება დაცული იქნება, დღეს კი სამშობლოს
ასე სჭირდება!

პისკოპოსი – კეისარმა ყივჩაღნი ბევრჯერ დაიქირავა,
სანაცვლოდ კი ყივჩაღნი ბიზანტიას ძარცვავდა!

ჭყონდიდელი – მე გეთანხმებით, მაგრამ ისინი მზად არიან
შეიცვალონ რჯული. მტრად არ გადაგეკიდოთ
ყივჩაღნი მოყვრად მოსულნი. **(შემდეგ მეფეს
მიმართავს)** – განსაცდელშია მეფეო მამული ჩვენი,
ლიპარიტ ერისთავთ-ერისთავმა ფარული წერილი
მიიღო შვილისაგან, მტრის ბანაკში ფარულად
იწვევდა მასთან. მოღალატე შევიპყარიო,
ებრძოლებაც არ დასცაღდა. კვლავ აღსდგა ჩვენი
დაუძინებელი მტერი, სურს რომ გათელოს
ქართველი ერი, განსაცდელშია ქვეყანა ჩვენი, მძიმე
დაგვიდგა მეფეო დღენი **(თავის ადგილზე
ჯდება)**.

მეფე დავითი – **(წამოდგება და მიმართავს დარბაზს)** –
მოღალატეს მიესაჯოს საქართველოდან
გადასახლება და ჩამოერთვას ყველა წოდება!
ყივჩაღთ აცნობეთ დასტური ჩემი! აღსრულდეს ნება
თქვენი! ვალია გადავარჩინოთ სამშობლო ჩვენი!
საქართველოსათვის დამითმია გული დასიცოცხლე
ჩემი! – ეს რა შავი დღე გათენდა, მტერი მომდგარა
ჩვენს საზღვარს, გადათელვით ემუქრება ჩემს
ხალხსა და ჩემს მიწა-წყალს! – სულო, ჩემო
სიყვარულო, ფიცი გავტეხო მე უნდა, სამშობლოა
გასაჭირში, აღარამაქვს მე გზა უკან! – მეფე ვარ
მე ჩემი ხალხის, ჩემი ვალი აქ დიდია, თავი მამულს
ვანაცვალო, ღმერთთან ფიცი მიმიცია!

სურათი VI

(დილეგი. დილეგში ბორკილებდადებული ლიპარიტია)

- მეფე დავითი** – (შედის დილეგში და ლიპარიტს მიმართავს ზიზლით) – ჯერ არ შეგაშრა სახეს ტალახი, როგორ გაბედე კიდევ დალატი, დედისიმედი გამიქციე, ჩვენი სიყვარული დაანგრე.
- ლიპარიტი** – (გაცოფებული დაბმული ხელების ქნევით მიმართავს) – დავით, შენ სატანა ხარ – ვერ გიტან და შვილი ჩემი არ გემონება!
- მეფე დავითი** – მტრის მხარეზე იბრძოდა შენი შვილი რატი!
- ლიპარიტი** – შურს იძიებს ჩემი რატი!
- მეფე დავითი** – ის ბრძოლაში მე მოვკალი!
- ლიპარიტი** – ვაი შვილო, ეს არ იქნება მართალი!
- მეფე დავითი** – (დილეგის შესასვლელთან მდგომ რაინდებს მიუბრუნდება და უბრძანებს) – გაიყვანეთ, დაიტროს მისი შვილი მკვდარი!
- ლიპარიტი** – (გაყვირის) – რატი არ იქნება მკვდარი.
- მეფე დავითი** – ხოლო შემდეგ ქართულ მიწას მოაშორეთ, ნულარ ნახავს ჩემი თვალნი!
- ლიპარიტი** – ეს არ იქნება მართალი, არა შვილო არა... (მეფე გადის, ლიპარიტი დაეცემა მუხლებზე თავზარდაცემული) – ეს არ იქნება მართალი! არა შვილო ვაი. – ვაიმე შვილო, ღმერთო ჩემო, რას მოვესწარი, როგორ გაგწირე და გაგიმეტე, როგორ მოგკალი. რა ხდება ჩემს თავს, რა მემართება,

რატი მომიკლეს, რაღა მეშველება, როგორ გაგწირე, როგორ გაგიმეტე. – ოჯახი დამენგრა. ვაი! რას მოვესწარი, რაღად მინდა თავი ცოცხალი. დაღატის ხვედრი როგორი ყოფილა... და შედეგსაც ვიმკიმწარეს. შვილი მომიკლეს – ვაი შვილო – როგორ გაგწირე, შვილო რას მოვესწარი, როგორ გაგიმეტე, რატომ მოგკალი! აზრი დაკარგა ჩემმა ცხოვრებამ. არ მსურს სიცოცხლე! ნუღარ მაწვალებთ, მეც მომკალით – შვილთან მამყოფეთ!

ფარდა

სურათი VII

(თბილისი. ხალხით სავსე მოედანი მოელის მეფის გამოჩენას)

გუნდი – მოდის მეფე – ხალხთა დიდი მწყალობელი, სწავლული და ბრძენი, ჩვენი აღმაშენებელი, დღეგრძელ იყოს მეფე უშიშარი ჩვენი. (შემოდის მეფე დავითი დედოფალთან და მხლებთან ერთად, მათ შორის არიან ფრანკი რაინდები თავიანთ ტრადიციულ სამოსით, ისინი იბრძოდნენ დიდგორის ომში)

გუნდი – დღეგრძელი იყავ დავით – უშიშარო ჩვენო, საქართველოს ბედი – შენ განგებით გერგო. საქართველოს მტერი, დაგეძლიოს მუდამ.

მეფე დავითი – (მიმართავს ხალხს) – დიდგორის ბრძოლა,

თენგიზ ცაცხლაშვილი

თბილისის დახსნა სისხლიმღვრელი ბრძოლის ფასად დაგვიჯდა და საქართველომ კვლავ გაიხარა. – აჰა! დაგვიდგა ჟამი ქართველებს, თბილისი ისევ ჩვენი გაგვიხდა, ამ ჟამს ველოდი მთელი სიცოცხლე, მადლობა ღმერთს, რომ ნატვრა ამიხდა. **(მერე მიუბრუნდება შორიახლო მჯდომ მემბტიანეს)** – დაწერე ჩემო მემბტიანე – იუდეველებს და მუსულმანებშეეუნარჩუნებთწეს-ჩვეულებას სარწმუნოებას და სალოცავებს, ქართველსა კაცსა ომი არა სურს, სიმშვიდით უნდა ქვეყნად ცხოვრება! ყველამ იცოდეს მთელ სამყაროში, ქართველ კაცს ყველა ერი რომ უყვარს! – ერთად ყოველთვის ვიქნებით მძლავრნი, როგორც დღესა ვართ გამარჯვებულნი, მხარი მხარს მიეცეთ. როგორც დიდგორში და გაგახართ ჩვენი მამული. **(მეფე ოდნავ მიუბრუნდება მასთან მდგომ ფრანკ რაინდებს)** – ჩვენს გვერდით მეღვრად იბრძოდნენ ფრანკნი და სხვა მებრძოლნი უცხო ქვეყნების, ბევრმა მათგანმა სისხლი დაღვარა ჩვენს საქართველოს დღეს რომ ეხარა! – დიდგორის ველზე დაცემულ გმირებს სამარადისო ხსოვნა, დიდება! ქართველი ხალხი არ დაივიწყებს მამულისათვის მათ თავდადებას! – ამიერიდან მოყოლებული სამეფო ტახტი თბილისს იქნება!

გუნდი – დიდება ჩვენს ერს, დიდება მეფეს – ჩვენს საქართველოს დიდება! **(მეფე გადის მსებლებთან ერთად. იმართება ცეკვა)**

ფარდა

მესამე მოქმედება

სურათი VIII

(თბილისი, მეფის სასახლე. მეფის ოთახი)

მეფე დავითი – (მეფე მარტოა, ზის სელზე და ხელში დაკავებულ აღმასს შესცქერის) – დედისიმედო, ჩემო იმედო, შენს გამო გულში დღემდე მწუხრია – სად დამეკარგე უშენობა მკლავს, დრო გავიდა და მაინც მარტო ვარ, ყოველ ბრძოლაში თვალწინ მედექი, არ მშორდებოდა მე შენი სახე, – სულ დავატარებ გულთან ამ აღმასს, რომლის ხილვა მე მათბობს ახლაც, სად არ გექებე, მაგრამ ამოდ, უშენოდ სულო მწუხრია ჩემს თავს, ნეტავი იმ დროს – ნეტავი იმ ჟამს, რომელიც დამრჩა ტკბილ მოგონებად, დედისიმედო, ჩემო იმედო, შენს გამო დღემდე მწუხრია ჩემს თავს, მე ვეფერები ამ შენს ცივ აღმასს, რომელიც მათბობს, სულო, მე ახლაც.

გურანდუხტი – (შემოდის დედოფალი, ყოველივეს ხედავს და მცირე პაუზის შემდეგ მეფეს მოწიწებით მიმართავს) – რად მოიწყინე ჩემო ბატონო, დღეს ზეიმია ჩვენი ხალხისა – შენი მახვილის სიძლიერისა.

მეფე დავითი – (დავითი გონს მოეგება – გამოფხიზლდება ფიქრებიდან, ადგება მივა ცოლთან, შუბლზე ეამბორება და მიმართავს) – გურანდუხტ, ალბათ გადავიღალე, ცოტა ხნით მინდა მთებში წასვლა, ჩემს მეგობრებთან ერთად –

გურანდუხტი – არ წახვიდე გვედრები, მინდა ვიყო შენთან ერთად.

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

მეფე დავითი – მაპატიე, უნდა წავიდე ახლა (გადის).

გურანდუხტი – (რჩება მარტო) არ დაიცადა – მაინც წავიდა დავითი ჩემგან, არ დაივიწყა დედისიმედი, რამდენი ხანი გავიდა... გამიგია დედისიმედს უსახსოვრა აღმასების ასხმა. – იმ აღმასის ერთი თვალი ნუთუ ნიშნად სიყვარულისა უსახსოვრა იმ ქალმა. ჩემი ქმარი მასზე ფიქრობს სიზმარშიაც კი მას ეძახის, ღმერთო ჩემო დავიტანჯე, არ ვუყვარვარ მე ჩემს დავითს, ცოლად მიტომ მომიყვანა სამშობლოსთვის რომ ეშველა. დავითს გული ვერ გაუთბო ჩემმა დიდმა სიყვარულმა, მე ის მიყვარს, მე მას ვეტრფი, ღმერთო ჩემო მომეც ძალა, არ ვუყვარვარ მე ჩემს დავითს არა, არა. . .

ფარდა

სურათი IX

(სოფლის მონასტერი. გარეთ ავდარია.
იღუმენიას ოთახი)

მონაზონი – (ოთახში მაგიდასთან მჯდომ იღუმენიას მიმართავს) – დაო დარია, მონადირენი თავშესაფარს ითხოვენ, სანამ თავსხმა და ავდარია.

დედისიმედი – (თავს აწევს წიგნიდან, რომელსაც კითხულობდა) – მიეცით თავშესაფარი. რაკილა ითხოვენ, დააპურეთ, გაათბეთ და ერთმა მათგანმა მეახლოს. (მონაზონი გადის და მალე შემოდის ნიანია)

სიყვარულის ძალა

ნიანია – დედისიმედო, ნუთუ შენა ხარ? თვალს არ ვუჯერებ!
არა ნუთუ შენა ხარ?

დედისიმედი – (წამოიჭრება სელიდან) – დიახ – მე
გახლავარ!

ნიანია – სად არ გეძებთ სად არა...

დედისიმედი – რამდენი წელი გავიდა.

ნიანია – ვერ მივაგენით შენს კვალს!

დედისიმედი – სასახლიდან გლეხის ქალმა გამაპარა –
მამის ღალატის გამო დავიძალე, თავი მონასტერს
შევაფარე, რათა მელოცა მეფისათვის.

ნიანია – შენს განშორებას ძლიერ განიცდის მეფე – აღმასის
ქვას დაატარებს ახლაც, ხშირად ვხედავ მას
სევდიანს.

დედისიმედი – ნუთუ ვახსოვარ ჩემს დავითს.

ნიანია – უფალს შენს ნახვას ვევედრებოდა, აღმასის ქვას
დაატარებს, რომელიც შენს თავს აგონებს...

დედისიმედი – (კარადიდან გამოიღებს პატარა ოქროს
ჯვარს, ყელსაკიდ ხატს) – ოქროს ჯვარი
სახსოვრად ჩემგან გქონდეს, ეს ყელსაკიდი ხატი
დავითს უსახსოვრე – ერთი თხოვნა შემიბრუნე,
ნურვის ეტყვი რომ აქ მნახე.

ნიანია – (იღებს საჩუქრებს, მან არ გაუმხილა, მეფე
დავითის იქ ყოფნა) – გმადლობთ დაო, ჩემს
ხალხთან წავალ ახლა (თავს დაუხრის და
გადის).

დედისიმედი – (მარტო რჩება) – დმერთო ეს რა მემართება,
რატომმიტყერს ასე გული, ჩემმა სიყრმის მეგობარმა

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

გამახსენა მეწარსული. ისევ ვახსოვარ მე დავითს, როგორ ძლიერვეყარებივარ ჩემს საყვარელ რაინდს. მამისა და ძმისღალატმა მე ცხოვრება დამინგრია, გვარი იმიტომ შევიცვალე, მრევლს ზურგი არ შეექციათ. (მიდის ხატთან პირჯვარს იწერს) უფალო, შენ გვედრები, ისმინე ჩემი ვედრება: დავით მეფეს – ხალხის მსხნელსა მიეც ქვეყნად ძლიერება!

ფარდა

სურათი X

(თბილისი. მეფის სასახლე)

მეფე დავითი – (ზის სეღზე, შეუძლოდ არის. მასთან შორიასლო დგას ნიანია) – ჩემო სიერმის მეგობარო, მადლობელი ვარ მე შენი, საქართველოს ემსახურე, როგორც ვაჟკაცსა შეჰფერის, ჭირში, ლხინში და ბრძოლაში ყველაფერში გვერდში მდგარი, მადლობა ღმერთს, რომ მარგუნა შენისთანა მეგობარი.

ნიანია – გმადლობთ დიდად, ეს სიტყვები ჩემთვის არის პატივი

მეფე დავითი – დამეთანხმები კარგი ვქენი, რომ ტახტი დემეტრეს გადავაბარე.

ნიანია – კარგი ჰქენი მეფეე.

მეფე დავითი – ჩემი დღენი დათვლილია...

ნიანია – აბა რას ბრძანებ მეფეო.

მეფე დავითი – დარდი მრჩება მე ამ ქვეყნად, რომელსაც ვერ ავისრულებ დედისიმედი ვერ ვნახე – სად არის ნეტავი ახლა... – ცოტა ხნით მარტო დამტოვე ჩემო ნიანია... (ნიანია გადის, მარტო დარჩენილი მეფე უბიდან ნელი მოძრაობით აღმასის ქვას ამოიღებს, ხელში დაიჭერს და მას დასცქერის) – ეს აღმასის ქვა მაგონებს ჩემს სიყვარულს – დედისიმედს, ღმერთო ნუ მომკლავ მემისე, რომ არ ვნახო იგი ისევე. სიკვდილის პირას მისული მსურს რომ შევავლო კიდევ თვალი. ღმერთო ნუ მომკლავ მე ისე, რომ არ ვნახო იგი კიდევ – მსურს, რომ შევავლო მას თვალი...

ნიანია – (შემოჰყავს დედისიმედი) – ჩემო მეფე – დედისიმედი აქ არის, შენ წინ არი შენი საყვარელი ქალი. (შავოსანი ქალი – იღუმენია მეფესთან მივა, მის წინ მუხლს მოიდრეკს და მეფეს თვალებში ჩახედავს, მეფე შეიცნობს და გაოცებული, ოდნავ წინ წამოწეული ნიანიას გადახედავს). – მენდე მეფე, არ გატყუებს შენი გამჭრიახი თვალი.

მეფე დავითი – (ახლა დედისიმედს მიაპყრობს მზერასა) – სულოჩემო! ეს აღმასი ხომ იცანი?

დედისიმედი – (გაოცებული) – მეფე! ეს აღმასი შევიცანი.

მეფე დავითი – ვატარე მთელი ცხოვრება, შენს სიყვარულს მაგონებდა.

დედისიმედი – (გაოცებული განაგრძობს) – ატარე მთელი ცხოვრება?

მეფე დავითი – მიყვარდი მთელი ცხოვრება.

დედისიმედი – ჩემს სიყვარულს გაგონებდა?

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

მეფე დავითი – მიყვარდი მთელი ცხოვრება!

დედისიმედი – გიყვარდი მთელი ცხოვრება?

მეფე დავითი – მაპატიე ჩემო დაო, ჩვენი სიყვარული
საქართველოს რომ შევწირე ტარად!

დედისიმედი – სწორი ჰქენი – სამშობლო ხომ უკვდავია
მარად!

მეფე დავითი – ჩვენ მომაკვდავნი ვართ, სამშობლო კი
უკვდავია მარად. შენი ნახვა გადამექცა მე ოცნებად,
თვალს არ ვუჯერებ შენ რომ გხედავ...

დედისიმედი – მეფევ მე ვარ, ჩვენს სიყვარულს წინ აღუდგა
ყველა, ხელი არავინ დააკლო, მოყვარემ თუ მტერმა.
ასეისურვა ბედმა, მამის ღალატის გამო მეფევ ვერ
დავრჩებოდი შენთან!

მეფე დავითი – ჩვენს სიყვარულს წინ აღუდგა ყველა, ხელი
რვინ დააკლო მოყვარემ თუ მტერმა, ჩვენი
სიყვარული მამულს შევწირე. (მეფე ცუდად
ხდება).

დედისიმედი – მეფევ სწორად გადავწყვიტე.

ნიანია – ცუდად გრძნობს თავს მეფე, გთხოვ დაგვტოვო,
მაპატიე.

დედისიმედი – სანამ ვცოცხლობ და ვარსებობ შენთვის
ვილოცებ მეფევ. (გადის. მას ნიანია მიაცილებს)

მეფე დავითი – მშვიდობით სულო – ჩემო სიყვარულო...
(მარტო დარჩენილი მეფე სახეს დაძაბავს, თითქოს
რაღაც შემოესმის, ძლივს დგება, მიდის სარკმელთან,
გააღებს, მოტრიალდება, კარადიდან ჯაჭვის პერანგს
აიღებს, ის ხელიდან უვარდება, თუმცა ხმალს

შემართავს და შესძახებს): – ჰარაი, საზღვრებს მტერი მოადგა შემოარტყა ალყა, ლაშქარს უხმეთ, ცხენი შემიკაზმეთ ჩქარა! (მეფის ყვირილზე შემოვარდება ნიანია, მას სხვებიც შემოჰყვებიან. ისმიჭრება მეფესთან, მხარში ამოუდგება) – მტერი ვერ დაგვამარცხებს არა, არა. არა!

ნიანია – დამწვიდდი მეფეე, აქ მტერი არსად არ არი, დამწვიდდი, გონს მოეგე, მტერი აქ არსად არის!

გუნდი – რა ხდება ჩვენს თავს, რა არის ნეტავ . . .

ვეფე დავითი – (გონს მოეგება და მიმართავს ირგვლივ მყოფთ) – სიკვდილის პირას მისული – მხოლოდ ერთსა გვევდრებით, გელათის ტაძრის კარებთან ცხედარი დაკრძალეთ ჩემი, – საქართველო არ გახლიჩოთ ჩვენი მტრების გასახარად!

გუნდი – მეფეე ვფიცავთ, მეფეე ვფიცავთ, მეფეე ვფიცავთ.

მეფე დავითი – (ხმაღს მადლა შემართავს) – შემომფიცეთ იყოთერთად, საქართველოს უერთგულეთ მარად!

გუნდი – ვფიცავთ, ვფიცავთ, ვფიცავთ, ვფიცავთ.

მეფე დავითი – (გაითავისუფლებს თავს ნიანიასაგან) – სიკვდილის არ მეშინია, აჰა ღმერთო მეც აქა ვარ! მამულო ჩემო მიმიღე, შვილი ვარ შენი მიწისა, სამშობლოსათვის ვკალ კაცნი, ღმერთო შემინდე ცოდვილსა. – „ფეხი დამადგით გულზე ყოველმან, სულის სიმწვიდე ვერა ვპოველმან“. (მეფე წაიბორძიკებს, ხმალი გაუვარდება და დაეცემა. ცდილობს ხმაღს მიწვდეს, მიწვდება და კედება. მას ასვენებენ ტახტზე).

გურანდუხტი – (მიიჭრება მეფესთან) – აღარა მყავს ქმარი ჩემი, ქვეყნის აღმაშენებელი.

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

გუნდი – მეფე ჩვენი, მეფე ჩვენი აღმაშენებელი.

გურანდუხტი – ჩემი დიდი მეგობარი.

გუნდი – ჩვენი მსხნელი, ჩვენი მსხნელი...

გურანდუხტი – დღე გათენდა ჩემთვის ბნელი.

გუნდი – მეფე ბრძენი, მეფე ბრძენი... ობოლ ქვრივთა გამკითხავი,
ხალხთა დიდი მწყალობელი, ქვეყნის აღმაშენებელი...
ვფიცავთ მეფევ ერთად ვიყოთ მთელი ერი!
...(რაინდებს გამოაქვთ წინ დროშები, რომელიც
ჰქონდათ დაშვებულნი და დებენ ფიცს) –
გავუფრთხილდეთ ჩვენს მიწა – წყალს და ვადიდოთ
საქმე შენი, ვფიცავთ მეფევ, არ დავინდოთ მტერი
ჩვენი! ვფიცავთ მეფევ ერთად ვიყოთ მთელი ერი!

მემატიანე – სახელოვანი წინაპრების ქართულო მიწავ
მადლიერნი ვართ და ვამაყოფთ ყოველნი შენით!

გუნდი – მადლობელი ვართ და ვამაყოფთ სამშობლოვ შენით!

მემატიანე – „სარწმუნოებით, მამულით და ქართულნი ენით?“

გუნდი – ქართულო მიწავ, დალოცვილო გვარავდეს ღმერთი!

კათალიკოსი – (პირჯვარს სწერს შთამომავლობას –
მაყურებელს) ამინ, ამინ, ამინ!

ფარდა

მუშტაიდი

(ლიბრეტო ორ მოქმედებად, შვიდ სურათად)

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

მუშტაიდი – ირანის შიიტური რელიგიის უმაღლესი
სასულიერო პირი, თავრიზელი მირ-ფერტე-
ალა-სეიდი.

ნინო – ქართველი ტყვე ქალი.

მუშტაიდის მამა

ფატი – მოსამსახურე

ექიმი

თავადი – ნინოს საქმრო – დავითი ექიმი

ყარაჩოღელი

მოახლე

გამყიდველი – მონებით მოვაჭრე

ვეზირი და სხვები.

პირველი მოქმედება

სურათი – I

(სტამბოლი. 19-ე საუკუნის დასაწყისი. ტყვეთა ბაზარი)

მუშტაიდი - (მხლებლებთან ერთად გასაყიდ ტყვეებს ათვალთვლებს. ერთი ახალგაზრდა ტყვე ქალი მიიპყრობს მის ყურადღებას, შეჩერდება და მის პატრონს მიმართავს) – ჩემო ბატონო, რას აფასებ ამ ლამაზ ქალს?

გამყიდველი - (მოკრძალებით მიმართავს) - ბატონო ჩემო, მივესალმები თქვენს არჩევანს, მთელ სტამბოლში ვერსად ნახავთ – ასეთ ლამაზმანს.

მუშტაიდი – (ტყვე ქალის სილამაზით განცვიფრებული ოქროთი სავსე ქისას გადასცემს გამყიდველს) – კარგი, აღარ გევაჭრები, მე ვიყიდი ამ ლამაზმანს

გამყიდველი – (სიხარულით მიუგებს) - თქვენი სიუხვით ვარ მადლობელი, ალაჰი იყოს თქვენი მფარველი, ქალი ზრდილია – კარგი გამგონი, განგებამ არგუნა კარგი პატრონი.

მუშტაიდი – (მიუახლოვდება მორცხვად ავდახრილ ტყვე ქალს, ნიკაპზე ნაზად მოჰკიდებს ხელს და თავს წამოაწვეინებს) – თავი ასწიე ჩემო ლამაზო, დღეიდან აღარა ხარ მონა, მეგობრად მიგულე, სიცოცხლეს მანუქებს შენთან გვერდით

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

დღომა, სახელი მითხარი და ვინ არის შენი მოდგმა.

ნინო – (მორცხვად პასუხობს) - ჩემო ბატონო, ნინოს მეძახიან...

(ისევ თავს დახრის)

მუშტაიდი – წმინდა ნინო გამიგია – პატივს ვცემ ქრისტიანულ რელიგიას, – ჩვენი მუჰამედი – ქრისტეს უფროს ძმად მიიხევედა – შვილი არის ჩვენი ღმერთის – ქადაგებდა, მისი წესით კვლავ იცხოვრებ, ხატსა და ჯვარს გისახსოვრებ, შენ ღმერთს ისევ ემსახურე, მზრუნველობას არ მოგაკლებ, ალაჰს ვფიცავ მუშტაიდი სულ დაგიცავს!

ნინო – (ამ სიტყვებით გაოგნებულს თვალზე ცრემლი მოადგება) - თქვენი სიკეთით ვარ მადლიერი

მუშტაიდი – (სახეზე ცრემლს ამჩნევს) – მოაშორე სახეს ცრემლი.

ნინო – მომევლინე, როგორც მხსნელი.

მუშტაიდი – ნულარ სტირი გევედრები.

ნინო – სიხარულის მომდის ცრემლი.

მუშტაიდი – (მხლებლებს ანიშნებს ნინოს გაყვანას და ნინოც გაჰყავთ) – გულო ჩადექ საგულეს – გურჯმა ქალმა დამწვა გული, ამანუყა მისმა ცრემლმა. ნუთუ მონა შემეყვარდა, მაპატიოს ჩემმა ღმერთმა. მონა ქალის შეყვარებით, ვიცი ბევრი განმიდგება, დღეს ვარ კაცი ბედნიერი წინ ვერავინ დამიდგება! ღმერთი ქვეყნად ერთი არის ალაჰს ვფიცავ ასე არის, სიყვარული რომ მარგუნა, ესეც მისი ნება არის!

ფარდა

სურათი II

(სტამბოლი. მუშტაიდის სასახლე. ნინო მარტოა
ოთახში)

ნინო – (დამწუხრებულია) – სად არის ნეტავ მუშტაიდი, რახანია წასულია, მის შესახებ, არაფერი გამიგია, მან მშობელი შემიცვალა, გულადი და კეთილია. უშიშარი რაინდია. საქმრო ჩემი დამაფიწყა. (შემდეგ მივა მუშტაიდის ნაჩუქარ ხატთან – კოცნის, კედელზე ჩამოკიდებულ ჯვართან დაიჩოქებს) - დმერთო ჩემო. გევედრები, შინ მშვიდობით დამიბრუნე, მგონი მიყვარს ჩემი მსხნელი...

მოახლე – (შემოდის გახარებული) – შორი გზიდან ალაჰმა ბრძანებელი გვაახლა!

მუშტაიდი – (ნინო გახარებული წამოვარდება და მიეჭრება, მაგრამ თავს მოთოკავს და განზე გადგება, მუშტაიდი ლამაზ ფარჩიან ნაჭერს მხარზე მოახვევს. შინაგანად აღელვებულია) - ნინო, დიდად მომენატრე

ნინო – (სიხარულს ვერ მალავს) – მეც გიცდიდი დღე და ღამე

მუშტაიდი – შეუძლოდ ყოფილხარ, მითხრეს.

ნინო – უკეთა ვგრძნობ თავსა დღეს მე.

მუშტაიდი – უშენობით ვათენებდი თეთრად ღამეს

ნინო – შენი ნახვით გავიხარე

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

მუშტაიდი – შენი ნახვით ცას ვეწიე, შენზე ვფიქრობ დღე და ღამე ნახვის დღიდან შეგიყვარე, ნინო ცოლად გამომყევი, ვერ ავიტან ტანჯვას ამდენს!

ნინო – ნახვის დღიდან შეგიყვარე!

მუშტაიდი – გამომყევი ნინო ცოლად! ალაჰს ვფიცავ მიბრძანე და სადაც მეტყევი, იქ წაგიყვან. ვიცი, გული სახლს მიგიწევს, მოგენატრა შენი მიწა. თბილის ქალაქს წაგიყვან, იქ ვიყიდი ჩვენთვის ბინას. ორთავენი იქ ვიცხოვრებთ, მინდა გული გაგიხარო. შენი ხალხი დავიმოყვრო, შენთან ერთად მეც ვიხარო.

ნინო – მე შენი ვარ სამუდამოდ. (ერთმანეთს ეხვევიან)

ფარდა

სურათი III

(სტამბოლი. მუშტაიდის სასახლე. მუშტაიდი ემზადება საქართველოში გასამგზავრებლად)

მამა – (შემოდის გაბრაზებული) – ეს რა მაბავი გავიგე, ვერ ვიჯერებ, გონს მოეგე ჩემო შვილო, თორემ ღმერთი შეგვანვენებს! მონა ქალის სიყვარული აბა ვისა გაუგია, მით უმეტეს ცოლად შერთვა, - მოდგმა ჩვენი აგიგდია. თანაც გურჯისტანში მიხვალ, იქ ცხოვრება გიფიქრია, ალაჰს ვფიცავ გავეიჟღებო, ეს ნაბიჯი ვინ გირჩია?!

მუშტაიდი – (უსმენს ყურადღებით, მივა, ხელს მოხვევს მხარზე და მისთვის დამახასიათებელი სილინჯით მიუგებს) – კარგად მინდა რომ გამიგო,

საქციელი ეს შემინდო. ჯერ მამა ხარ, მერე კაცი, იცი სიყვარულის ფასი.

მამა – ის ხომ შვილო, გურჯთა მოღვმის – მითუმეტეს, მონაც არის. ალაპი არ გვაპატიებს, ნება მისი დიდი არის! მის ხელშია ჩვენი სული. – გონს მოეგე, ჩემო შვილო, ნუ მომიკალ მოხუცს გული. ის არ არის ჩვენი რჯულის

შტაიდმუი – რად გავიწყდება იესო ქრისტე შვილია ღვთისა და უფროსი ძმია მუჰამედისა, ხოლო ნინო კი მიმდევარია ქრისტეს რელიგიისა, სამშობლოდან გარიყული ნინო დიდად იტანჯება, ამის გამო გადავწყვიტე საქართველოს გამგზავრება, მასთან ერთად იქ ცხოვრება. ახლა უნდა მომიტეგო, ჩემი ნინო შელოდება. (გადის)

მამა – (სასოწარკვეთილია) – როგორ ვიყო მე უშენოდ, რისთვის გამიმეტე ნეტავ? დავრჩი ასე მე უმწეოდ, რისთვის გამამწარა ღმერთმა. შვილო ბედნიერად გეველოს, ჩემი თავი შემოგეველოს. ეგ გრძობა მე განმიცდია, მეც მიყვარდა გურჯის ქალი, - ნეტავ ესლა -ის სად არის?!

ფარდა

მეორე მოქმედება

სურათი IV

(თბილისი რთველის აღებას დღესასწაულობს. მტკვრის სანაპიროზე ხალხმრავლობაა. გაშლილია სახელდახელო სუფრები, ისმის სიმღერის ხმა. სადღაც სიღრმეში ცეკვაა გაჩაღებული, ცალკე ტივებზე ქეიფობენ)

ნინო – (გამოჩნდებიან ნინო, მუშტაიდი და მოახლე ქალი. ნინოს სახე გაბადრული აქვს. სიხარულისგან თვალები უბრწყინავს) – რა ლამაზი დღე გათენდა მაისის დახე, როგორ ზეიმობს ჩვენი თბილისი, შენი დიდი მადლიერი ვარ, შენ დამიბრუნე ძვირფასო, სიცოცხლის ხალისი.

ყარაჩოღელი – (ნინოს და მუშტაიდის გამოჩენაზე ყარაჩოღელი თამადა სუფრიდან დგება და მათ სუფრასთან მიიპატიჟებს) – ქართველების საამაყო სიძეს ვახლავარ, აქეთ მობრძანდი ჩვენო მუშტაიდ, სუფრა დაგვიმშვენე. აბა, ერთი ჩამოასხი, ვადღეგრძელოდ ჩვენი სიძე! ‘კაცი იყავ კაცური და სადაც გინდა, იქ ილოცე!’ ძმებო ყველამ გაიგონეთ, ყველამ მინდა ეს იცოდეს!.. სიყვარულით ცხოვრობს კაცი... (ყარაჩოღელის სადღეგრძელოზე სუფრები ერთიანდება, ყველა ერთხმად ადღეგრძელებს მუშტაიდს და ნინოს, როგორც ნეფე-დედოფალს)

თავადი – (სუფრას გამოეყოფა და დაუინებით ნინოს უყურებს) – თვალებს ჩემსას არ უჯერებ, ნუთუ

ჩემი ნინო არის? ქვეყნის მტრებმა ის მომტაცეს, ქალი ოსმალეთს გაყიდეს, მე ცხოვრება დამინგრიეს, ცოლად შერთვა არ მაცალეს! ეხლა რა ვქნა რა ვიღონო – როგორ დავიბრუნო ნინო, ღმერთო ჩემო გვეედრები – დამიბრუნე ჩემი ნინო... (გადის, ჩადდება ცეკვა-თამაში, ისმის სიმღერა)

ფარდა

სურათი V

(თბილისი. მუშტაიდის სასახლე. ნინო მოახლესთან ერთად ბაღში იმყოფება)

ნინო – (გახარებული მოახლის ქალს – ფატის თავის გულის ნადებს უზიარებს) – თავი სიზმარში მგონია. ისევე დავიბადე ქვეყნად. მუშტაიდის სიყვარულმა გააქარწყლა ჩემი სევდა. მისმა დიდმა სიყვარულმა დამავიწყა მე ობლობა, დაელოცოს მას გამჩენი, და იხაროს მისმა მოდგმამ. ჩემი გული მან დაიპყრო, შემომხვია მტკიცე ხელი, გულს იარა მომიშუშა, მომაშორა სახეს ცრემლი. ჩემო ფატი, მოდი ნახე, როგორ ხარობს ჩემი ვარდი. მარტოა და ალბათ მასაც გულზე აწევს დიდი დარდი. მე აქ უნდა მოვაშენო მომავალში ყვავილნარი. გადახედე როგორ ხარობს და აყვავდა ხეივანი, ღმერთს მადლობა, წელს გვექნება, ფატი, კარგი მოსავალი. მიდი წყალი მომიტანე, რათა მოვრწყა ჩემი ვარდი (მოახლე გადის)

თავადი – (შემოდის ადევებულები) – ნინო! ჩემო სიყვარელო, შემოგვევლოს ჩემი თავი!

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

ნინო – (ყოფილი საქმროს გამოჩენაზე სახტადრჩება)
– დავით! რმერთო ჩემო – საიდან სად?

თავადი – სად არ გეძებე, მაგრამ ამაოდ, ვერ მივაგენი შენს კვალს, – რამ გაიძულა, რატომ გაჰყევი მუსლიმანს!

ნინო – (ამ დროს ფატი გამოჩნდება და ხეს ამოფარებული ისმენს ყოველივეს – დიდხანს გელოდი, შენგან შეველას ველოდი, მაგრამ ამაოდ, მუშტიდმა ტყვეობაში მიშველა მონა ქალს, მტკიცე ხელი შემაშველა, არ უარყო რჯული ჩემი, სამშობლოში დამაბრუნა, ობლობა არ მაგრძნობინა, გულში სევდა მომიშუშა. ჩემი გული მას ეკუთვნის, მისგან პირშოს ველოდები, ბედი ასე დაგვეწერა. შენ ძმასავით მეყვარები!

თავადი – (სასოწარკვეთილია) – არა, არა, ეს რა მესმის! თავბრუ მესხმის. მიწავ გასკდი! – ჩამიტანე, აუტანელმა დროებამ დამინგრია მე ოცნება, სიყვარული ფერფლად მექცა, აღარ მიღირს მე ცხოვრება... (გადის)

ნინო – (დამწუხრებული) – ღმერთო! კარგი ბედი მიეც! ის ნამდვილი რაინდია, ჩემი სისხლი – ხორცი არის, ჩემი ღვიძლი ქართველია... (მოულოდნელად თავს ცუდად იგრძნობს და იქვე მდგომ ხეს მიეყრდნობა) – ვაი-დედა, სული მეხუთება!

მოახლე – (სასოწარკვეთილი მიეჭრება) – ქალბატონო რა გემართებათ!

ნინო – ფატი, სული მეხუთება! (ამ სიტყვებით ნინო ფატის ხელებში ჩაუვარდება)

მოახლე – (გასძახის) – მისველეთ, მიშველეთ...

ფარდა

სურათი VI

(თბილისი. მუშტაიდის სასახლე. სარეცელზე
მწოლიარე ნინოს ექიმი მაჯისცემას უსინჯავს.
შორიასლოს დგას ჩაფიქრებული მუშტაიდი. იქვე
საწოლთან მოახლე - ფატი დგას)

ექიმი – (ნინოს საწოლზე ხელს დადებს, დგება და
მუშტაიდს მიუახლოვდება) – გამაგრდე უნდა,
ჩემო ბატონო, ცოტა დრო დარჩა მას სასიცოცხლო.
დადი დაასვა ტანჯულ ცხოვრებამ, ვეღარ გაუძლო
ამდენ გოდებას. შენ თავს ითხოვს, მიდი ნახე, –
თავი ხელში აიყვანე. (გადის)

მუშტაიდი – (მივა ნინოსთან და საწოლზე ჩამოუჯდება)
– ნინო, ჩემო საყვარელო, მე აქა ვარ!

ნინო – (ცდილობს წამოწევას, მუშტაიდი ხელს
შეაშველებს, იქვე მდგომი მოახლეც ეხმარება,
ბალიშების საშუალებით ნახევრად
წამოაყენებენ) – გული მწყდება, ვერ გიაძბე,
დავითი იყო ჩემთან.

მუშტაიდი – ვიცი ნინო, ვიცი შენი ერთგულება

ნინო – ცრემლი სახეს მოაშორე, ბედნიერი მივალ შენგან,
შენისთანა კარგი ქმარი, მეგზური და მეგობარი, მე
მარგუნა მაღალ ღმერთმა. ერთი თხოვნა ამისრულე,
აქ დამკრძალე სასახლესთან, სადაც ხარობს ჩემი
ვარდი, მინდა ვიყო მუდამ შენთან, არ ჩაიდო გულში
დარდი. ყოველ დილას, ყოველ ღამეს, მინდა გლოცო

თენგიზ ცაცხლაშვილი _____

ჩემო მსხნელო, რომ ამქვეყნად დიდხანს იყო, არასოდეს დამივიწყო.

მუშტაიდი – (აღელვებული) – არ დამტოვო ნინო მარტო მინდა მუდამ ერთად ვიყოთ! (ნინო ხელებში აკვდება). არა, არა, ჩემო ნინო... რად დამტოვე სიყვარულო... რად გამწირე ჩემო ღმერთო, მითხარ ეხლა როგორ ვიყო...

ფარდა

სურათი VII

(თბილისი. მუშტაიდის სასახლის ბაღი. მუშტაიდი ზის ხეივანში მაგიდასთან და რაღაცას წერს)

მოახლე – (უახლოვდება) – ჩემო ბატონო, სპარსეთიდან ვეზირი გეახლათ.

მუშტაიდი – (თავს აწევს გაკვირვებული) – სთხოვე საჩქაროდ მოვიდეს (მოახლე გადის)

ვეზირი – (შემოდის, თავს დაუკრავს ფეხზე წამომდგარ მუშტაიდს, ისიც ესალმება) – შაჰმა – ფირმანი გაახლათ და პასუხსა ელის თქვენგან. (ფირმანს გადასცემს)

მუშტაიდი – (ფირმანს აჩქარებული ხსნის და დაეინებით კითხულობს, მალე თვალები გაუბრწყინდება და სახე გაეზადრება ოღნაე) – თვალს არ უჯერებ, - ნუთუ მართლა შემიწყალა

აღაპმა, ჩემს მიწაზე მეღირსება ფეხის დადგმა, აღაპმა ისმინა ჩემი ვედრება, ამას ველოდი მთელი ცხოვრება. (შედის სასახლეში და მალევე გამოდის ნინოს ჯვარი უჭირავს ხელთ. მივა საფლაგთან, ჯვარს დაამაგრებს, ერთ პეშე მიწას პატარა ტომარაში ყრის) – შენთან მიმიძის დაშორება, სამშობლოში მისხმობს შაპი, ჯვარი ნინო შენთან დარჩეს, მე კი შენი ხატი დამრჩეს. მთებს გადაღმა ჩემს მიწაზე, იგი დამწვარ გულს გამითბობს, რათა ხატი შენი ვკოცნო, შენი კოცნა ისევ ვიგრძნო. შენი მიწა მე თან მიმაქვს, ჩემს საფლაგზე დასაყრელად, აქ მიგიჩენ შენს მშობელ ხალხს, ეპატრონონ საფლაგსა და შენ ღამაზ ბაღს... – ვფიცავ ნინო მე შენს საფლაგს, აღაპსა და შენს ღმერთს ვფიცავ! (საფლაგზე მღვთმ ნინოს ქანდაკებას ხელებს მოხვევს) ერთადერთი იყავ ჩემთვის, ჩემო სულო, ჩემო გულო, ცხოვრებაში დატანჯულო, ნინო ჩემო სიყვარულო. ჩემი გვრიტი გამიფრინდა, მალლა ცაში ამაღლდა და, – მე სხვა ქალი აღარ მინდა! არ გვაცალა ღმერთმა ერთად ცხოვრება და ნეტარება, ნინო ერთი გადმომხედე, შენი თავი მენატრება. გული ჩემი დაიფერფლა, აღარ მინდა მე ცხოვრება, მე შენს მეტი ჩემო ნინო ქალი აღარ მეყვარება. (შეუძლოდ ხდება, მარცხენა ხელს გულზე იკიდებს, მარჯვენა ხელით კი ქანდაკებას დაეყრდნობა). ღმერთო ჩემო ეს რა მომდის, გულო ჩადექ საგულესა, გული ასე რათა მიცემს, მგონი რაღაც მემართება... (ხატი ხელიდან უგარდება

თენგიზ ცეცხლაშვილი _____

და ნინოს საფლავზე მუხლებით ეცემა). –
ვაი გულო, – ჩემო ნინო, მეც მოვდივარ მგონი
შენთან... (მუშტაიდის ძახილზე მსახურები
შემორბიან. მას ფეხზე წამოაყენებენ).

მსახურები – ბატონო – ბატონო, ნუ გეშინიათ...

მუშტაიდი – ნინო ჩემო ნინოო...

ფარდა

26.02.2004

სარჩევნი

დაკარგული აღმასი	3
პირველი მოქმედება	5
მეორე მოქმედება	14
მესამე მოქმედება	21
მუშუტადი	29
პირველი მოქმედება	31
მეორე მოქმედება	36

რედაქტორი — რეზო მხატვარი
მხატვარი — ვლადიმერ (ლადო) შერვაშიძე
კორექტორი — ნანა დიასამიძე
ოპერატორი — ნაზო ძიძიგური

ტირაჟი — 100 ეკალი

თენგიზ ცეცხლაშვილმა ბოლო რამდენიმე თვის მანძილზე მკითხველთა სამჯავროზე რამდენიმე საინტერესო ნაწარმოები გამოიტანა. წინამდებარე ეს წიგნი რიგით მეთორმეტე ნაწარმოებია. ლიბრეტო „დაკარგული აღმასში“ გადმოცემულია მეფე დავით აღმაშენებლის ცხოვრების განვლილი გზა და მისი უსაზღვრო სიყვარული ბავშვობის მეგობარ – დედისიმედზე. ლიბრეტოზე მუსიკა დაწერა ბათუმელმა კომპოზიტორმა – ტარიელ დარჩიამ. ამ ოპერის დადგმას აპირებს ბათუმის საოპერო სტუდიის დირექტორი

ქალბატონი მარინე ჯახუტაშვილი.

„მუშტაიდში“ „მუშტაიდის ბაღის“ დაარსებას სევდიანი და რომანტიკული ამბავი უდევს საფუძვლად. ბაღის სახელწოდება კონკრეტულ ისტორიულ პიროვნებას უკავშირდება, რომელმაც იგი მე-19 საუკუნის 30–იან წლებში გააშენა. ეს კაცი ირანის შიიტური რელიგიის უმაღლესი სასულიერო პირი, თავრიზელი მირ-ფერტე-აღ-სეიდ მუშტაიდი გახლდათ. მას ცოლად ჰყოლია ულამაზესი ქართველი ქალი – ნინო, რომელიც სტამბოლის ტყვეთა ბაზარზე უყვოდა. ირანიდან გახიზნულს მისივე თხოვნითვე აურჩევია თბილისის საცხოვრებლად. სამშობლოში დაბრუნებულ ნინოს სულ ექვსი თვე უცოცხლია. საყვარელი მეუღლე მუშტაიდს სახლის წინ დაუკრძალავს და საფლავზე უამრავი წითელი ვარდი დაურგავს. შემდეგ მის გარშემო შესანიშნავი ბაღი გაუშენებია...

ამ ლიბრეტოთი დაინტერესდა საქართველოს სახელმწიფო კაპელის დირიჟორი ვახტანგ კახიძე.

თ. ცეცხლაშვილს ასევე აქვს დაწერილი პიესები: „მეშიდე საბედისწერო“ და „შერიფ ხიმშიაშვილი“. რაც მის მრავალმხრივი ავტორმა ახლახან მკითხველს მორიგი წიგნი, ლექსთა კრებული – „გულის ნადები“ შესთავაზა, რომელიც უკანასკნელი ათი წლის მანძილზე შექმნა.

რედაქტორი რეზო მხატვარი

წიგნი გამოიცა არჩილ ცეცხლაშვილის თანადგომით.